

‘Ik snap nu hoe **slavernij** kan doorwerken’

In **Nazaten** duikt Frans Bromet in de geschiedenis van zijn voorvader Hermanus Bromet, een slavenhandelaar in Suriname. Hij ontdekt dat het woelige verleden niet zomaar is uitgewist. Maar een confronterende reis? ‘Welnee.’

TEKST: BRAM DE GRAAF BEELD: KRO-NCRV PUBLIEK DOMEIN, NL BEELD, SHUTTERSTOCK

Het begon allemaal met zijn Surinaamse postbode Brian Saaki, vertelt documentairemaker Frans Bromet (80). Brian nam regelmatig door Frans afgedankte boeken mee uit het kastje voor zijn huis in IJpendam en stuurde die naar Suriname. “Deze film was er waarschijnlijk niet gekomen als ik hem niet had ontmoet”, stelt Frans. “Brian vertelde me over zijn familieleden. Ze waren als slaaf het oerwoud in gevlucht, waar ze vochten tegen de Nederlandse overheersers. Hij vindt witte mensen nog steeds onderdrukkers en beschouwt het als zijn taak ons daaraan te herinneren.” Brians verhaal deed Frans denken aan zijn voorvader Hermanus Bromet. “Uit geschriften wist ik dat hij in de slaventijd in Suriname woonde. Het leek me een interessante combinatie voor een film.” Hermanus Bromet (1725-1813) was een Joodse Amsterdammer die met zijn vrouw naar Suriname vertrok. In de achttiende eeuw leefden veel Amsterdamse Joodse gezinnen in armoede en hadden Joodse Nederlanders veel minder rechten dan andere

Nederlanders. “Ze mochten bijvoorbeeld geen wapens dragen”, vertelt Frans. “In Suriname mocht dat wel. Hermanus ging handelen in tropische producten en raakte betrokken bij de slavenhandel. Hij verkocht slaven door en hield ze zelf ook.”

Koffie en suiker

Slavernij was eeuwenlang de normaalste zaak in Suriname voor witte Nederlanders. Alle witte Nederlanders waren erbij betrokken. Tot slaaf gemaakt werden in hun huizen en op plantages waar onder meer suikerriet en koffie werden verbouwd. Vanwege de slechte behandeling op de plantages vluchtten ze regelmatig de jungle in, waar ze nieuwe gemeenschappen stichtten. De Nederlanders, waaronder Hermanus, maakten jacht op deze Marrons omdat ze vreesden voor aanvallen. Indien gepakt, werden ze zwaar gestraft. Soms zelfs levend verbrand. Frans voelt zich niet verantwoordelijk voor zijn voorvaders’ daden, maar Brian denkt anders daarover. Hij wantrouwt witte Nederlanders en is niet onder de indruk van de excuses die de Neder-

Familie Bromet in Suriname

landse regering en de koning maakten. “Ik maak het verdriet en het trauma nog dagelijks mee.” Het trauma is dat hij hier moet samenleven met nazaten van mensen die moord en verderf hadden gezaaid onder zijn volk. “U geniet misschien nóg van de rijkdom daarvan”, zei hij tegen Frans. Brian vindt dat er pas écht sprake is van genoegdoening als er ook flink in de buidel wordt getast ter compensatie van het leed. Hij vindt eigenlijk dat Frans moet betalen voor zijn participatie aan de film. Anders werkte hij voor niks, net als de slaven toen.

Brian Saaki

Frans Bromet

Slavernij in Suriname

In 1667 ruilde Nederland Nieuw Amsterdam (huidig New York) met Engeland voor Suriname. Vanaf 1682 kwamen daar plantages in bedrijf, op het hoogtepunt waren er ruim zeshonderd. Afrikaanse slaven leverden gratis arbeid. De schatting is dat tussen 1668 en 1827 zeker 213.000 mensen vanuit Afrika naar Suriname zijn gebracht. Onder invloed van de Verlichting verbood Engeland in 1834 als eerste land de slavernij. Als een van de laatste schafte Nederland het in 1863 af. In Suriname werden bijna 35.000 mensen 'vrij'. Hun werk werd overgenomen door geïmporteerde goedkope arbeidskrachten uit India, Java en China. Voor meer informatie zie bijvoorbeeld www.nationaalarchief.nl

In de voorbereiding van de documentaire hadden de twee nog intensief contact. Frans: "We waren net Sjors en Sjimie, zeiden we lachend tegen elkaar. Ik begon te snappen waarom slavernij en kolonisatie nog erg bij hem leefden. Zeker nadat ik in Suriname was geweest voor de film."

Verre familie

Om erachter te komen of mensen er daar ook zo over dachten als Brian, en of de naam Bromet misschien besmet was door de acties van voorvader Hermanus, toog Frans naar Zuid-Amerika.

Het was een inspirerende reis. "Confronterend? Welnee. Ik voelde totaal geen vijandigheid in de oerwoud dorpen. Ik ontmoette ook verre familieleden van me, zwarte Bromets, nazaten van Hermanus. Ze waren trots. Zijn nakomelingen hebben goed zakengedaan en behoorden tot de elite. Ik kom uit een ondernemende familie, blijkt." Terug in Nederland zette Hermanus zich in voor de emancipatie van de Joden. In 1797 werd hij afgevaardigd naar de Tweede Nationale Vergadering. "Hij werd de eerste Joodse volksvertegenwoordiger in Europa die in het parle-

ment zat." Het toeval wil dat Frans' dochter Laura nu Kamerlid is; de cirkel is rond. "Dat is interessant en leuk." En Brian? Inmiddels is er geen contact meer met Brian. Frans wilde met hem naar de filmvertoningen om na afloop samen vragen van het publiek te beantwoorden, maar Brian was in die tijd net van plan om naar Suriname te gaan. Ze konden het niet eens worden over een financiële tegemoetkoming voor Brian om langer te blijven voor de film.

> NPO DOC: NAZATEN | DONDERDAG | NPO 2 | KRO-NCRV | 22.20